

2021-02-01

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr SOCN 2021/43

Socialnämnden

Uppföljning av socialnämndens arbete med strategin Ett drogfritt Nacka för unga 2020

Förslag till beslut

Socialnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning av ärendet

Den 21 maj 2018 antog kommunfullmäktige stadsledningskontorets förslag om strategi för Ett Drogfritt Nacka för Unga. Strategin har koppling till de nationella och regionala mål som finns framtagna för arbetet med alkohol, narkotika, doping och tobak. Social- och äldredirektören har fått i uppdrag att redovisa de aktiviteter och insatser som har genomförts inom socialnämndens område, både på myndighets- och utförarnivå. Inom socialtjänstens myndighet bedrivs det ANDT-förebyggande arbetet genom att erbjuda hjälp och stöd vid skadligt bruk och beroende och på så sätt förebygga allvarliga skador av eget och andras bruk samt förebygga dödlighet relaterad till främst alkohol och narkotika. I verksamheterna som finansieras av socialnämnden bedrivs mer av det breda förebyggande arbetet med att förhindra och/eller försena debut av alkohol, narkotika, doping och tobak samt stöd till anhöriga och föräldrar. Socialnämnden har även arbetat i samverkan med polis, skola och fritidsverksamheter inom SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) med 55 ungdomar under 2020 och Sociala insatsgrupper (SIG) med 6 ungdomar. Utifrån Stockholmsenkätens resultat behöver intensivare ANDT-förebyggande arbete bedrivas i årskurs 9 och tidigt i gymnasieåldern. Över tid och jämfört med 2018 syns särskilt negativa resultat i mätningen 2020 i gymnasiet avseende snus som ökat markant och bland pojkar i gymnasiet avseende narkotika där 42 procent har testat narkotika.

Ärendet

Kommunfullmäktige i Nacka har den 21 maj 2018 antagit strategin Ett drogfritt Nacka för unga som anger mål och riktmärken för ett samhälle för unga som är fritt från alkohol, narkotika, doping och tobak. I samband med att strategin antogs föll det sig naturligt att kommunen i allt sitt arbete ska sträva efter att nå såväl de nationella som de regionala målen inom ANDT-området. Det fanns därför inget behov av att kommunen själv formulerade liknande mål utan satte fokus på det som var och fortfarande är den största utmaningen, droganvändningen hos unga i Nacka. Strategin fick därför namnet Ett drogfritt Nacka för unga.

Under hösten 2018 bildades styrgruppen för strategiarbetet, som för kommunstyrelsen ska svara för att hålla ihop arbetet och följa upp det på ett övergripande plan. I detta ingår att följa upp vilka resultat som nås inom all kommunalt finansierad verksamhet kopplat till strategin och utifrån dessa stimulera utvecklingen av arbetet.

Det som särskilt ska följas upp och stimuleras är:

- Nolltolerans mot narkotika, dopning och alkohol vad gäller barn och unga.
- Minska tobaksbruk och förhindra att barn och unga börjar använda tobak.
- Stöd och vård till dem som hamnat i missbruk eller beroende.

I uppföljningen ska kvalitet belysas med olika mått och ur olika perspektiv utifrån nämndernas olika ansvarsområden. Uppföljningen av kvalitet ska redovisas öppet och tillgängligt. En framgångsfaktor är att lyfta fram och synliggöra det positiva samtidigt som det är viktigt att gå vidare med och fördjupa sig i det som verkar vara eller är förbättringsområden i punkterna ovan. Framgångsfaktorer och förbättringsområden ska ligga i fokus för de stimulerande insatserna. Den så kallade Stockholmsenkäten är ett viktigt verktyg i varje nämnds uppföljning och utvärdering.

Strategin Ett drogfritt Nacka för unga gäller för alla verksamheter som verkar på kommunens uppdrag, såväl kommunala, privata som fristående. Alla berörda nämnder, arbets- och företagsnämnden, kulturnämnden, fritidsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden samt Brottsförebyggande rådet har utifrån sina respektive ansvar uppdraget att se till att strategin genomförs och följs upp. Arbets- och företagsnämnden har under 2020 inte haft någon direkt aktivitet eller åtgärd kopplad till strategin och kommer således inte att redovisa någon uppföljning och utvärdering för 2020.

Vad görs för att uppnå ett drogfritt Nacka?

Många aktiviteter genomförs inom kommunens olika processer och alla ska på olika sätt bidra till det drogförebyggande arbetet i kommunen. Kopplat till strategiarbetet finns en framarbetad matris/handlingsplan, där det inom varje nämnds ansvarsområde finns ett antal åtgärder och aktiviteter som särskilt ska följas upp, utvärderas och/eller stimuleras. Strategiarbetet utgår på så sätt från åtgärder, aktiviteter och stimulans på bred front och medger samtidigt en anpassning av insatser för de olika lokala behoven till exempel i en av stadsdelarna eller i en eller flera skolor. Alla nämndaktiviteterna följs årligen upp och utvärderas i samband med kommunstyrelsens årsbokslut.

Samordning av insatser

Många olika delar av kommunens organisation bidrar ytterst till att skapa förutsättningar för Ett drogfritt Nacka för unga. Den interna styrgruppen från hösten 2018, med direktörer från alla berörda processer ses fortfarande med jämna mellanrum. Dels för att bibehålla och öka samspelet mellan processerna och verksamheterna, dels förmedla information och kunskap om de olika frågeställningarna. Förutom intern samordning i styrgruppen sker även samverkan med polisen och inom lokala trygg -och säkernätverk sker samverkan med andra lokala aktörer.

Under 2019 fick stadsledningen uppdraget från kommunfullmäktige att under året följa upp hur de berörda nämnderna tar ansvar för att nå målen i strategin Ett drogfritt Nacka

för unga och för att säkerställa att de aktiviteter och åtgärder som vidtas också leder till önskat resultat. Det arbetet genomförs även för verksamhetsåret 2020.

Under hösten 2020 kom även resultaten från genomförd undersökning om ungdomars hälsa baserad på ungdomarnas egna svar. I Stockholmsenkäten har ca 2500 nackaungdomar i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasieskolan besvarat ett antal frågor, bland annat om brott och utsatthet för brott, droger, tobak, alkohol, spel, skolarbetet, fritiden och föräldrarna. Denna enkätundersökning utgör en viktig del när nu 2020 års strategiarbete följs upp och utvärderas.

Förutsättningar och aktiviteter i stort

I 3kap 7§ första stycket socialtjänstlagen står att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Socialnämnden ska även arbeta för att förebygga och motverka missbruk av spel om pengar. Inom socialnämnden bedrivs det ANDT-förebyggande arbetet genom att erbjuda hjälp och stöd vid skadligt bruk och beroende och på så sätt förebygga allvarliga skador av eget och andras bruk samt förebygga dödlighet relaterad till främst alkohol och narkotika. I verksamheterna som finansieras av socialnämnden bedrivs mer av det breda förebyggande arbetet med att förhindra och/eller försena debut av alkohol, narkotika, doping och tobak samt stöd till anhöriga och föräldrar. En kvalitetsutvecklare har ansvarat för samordningen av socialnämndens ANDT-förebyggande insatser. Kvalitetsutvecklare har arbetat brett med både insatser vid beroendeproblematik, förebyggande insatser, projektlett arbetet med Stockholmsenkäten och deltagit i Länsstyrelsens ANDT-förebyggande nätverk.

Socialnämnden har under 2020 finansierat socialt uppsökande fältarbete och behandlande insatser samt föräldraskapsstöd och har genom miljöenheten drivit tillsynsarbete och kontrollköp av folköl och tobak. Socialnämnden har även arbetat i samverkan med polis, skola och fritidsverksamheter inom SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) med 55 ungdomar under 2020 och Sociala insatsgrupper (SIG) med 6 ungdomar. Socialtjänsten har även arbetat i samverkan med polisen och MiniMaria i två omgångar 2020 med den riktade uppsökande insatsen mot unga och narkotika: Vårglöd och Höstglöd där man når ett relativt stort antal narkotikapåverkade ungdomar på kort tid och kan erbjuda stöd.

Det förebyggande arbetet har under 2020 påverkats mycket av pandemin. Även fältarbetet har förändrats till följd av pandemin och intensifierats under perioder då arbete i skolorna inte kunnat göras och genomförts utan Polarungdomar under perioder. Vissa aktiviteter, som exempelvis föräldraskapsstöd har ställts om till digitala grupper. Ett större föräldramöte för en skola med inriktning på tobak, alkohol och narkotika hölls digitalt av droginformator och kvalitetsutvecklare i december.

Arbetet med Stockholmsenkäten

Stockholmsenkäten genomfördes i 2020 i 23 av 26 kommuner i länet i årskurserna 9 och 2 på gymnasiet. Nacka är en av de kommuner som har högst andel unga som röker, snusar, dricker mycket alkohol och testar narkotika. Över tid är alkoholanvändningen och rökning ett minskande problem även om minskningen har avstannat de senaste

mätningarna och fortsatt ligger högt jämfört med länet. Över tid och jämfört med 2018 syns särskilt negativa resultat i mätningen 2020 i gymnasiet avseende snus som ökat markant och bland pojkar i gymnasiet avseende narkotika där 42 procent har testat narkotika. Stockholmsenkäten genomfördes strax innan pandemin startade så resultaten i Stockholmsenkäten kan inte kopplas till de arbetssätt som förändrats under 2020.

Skolorna har fått del av sina egna resultat i Stockholmsenkäter. Resultatet i enkäten kan tas till vara både på övergripande nivå och på områdesnivå eller på varje enskild skola och är viktigt för att rikta förebyggande insatser. Det förefaller vara ett relativt stort glapp mellan årskurs 9 där Nacka inte sticker ut lika mycket mot länet och i årskurs 2 på gymnasiet där Nacka ligger särskilt dåligt när det gäller både tobak, alkohol och narkotikaanvändning. En tolkning av detta är att ett intensivare ANDT-förebyggande arbete behöver bedrivas i årskurs 9 och tidigt i gymnasieåldern.

Kommunikationsinsatser

I 3 kap 7 § andra stycket i socialtjänstlagen står att socialnämnden genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet ska sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

En stor del av arbetet att nå ut brett till medborgare utanför den målgrupp som återfinns inom socialtjänst görs genom andra aktörer och med kommunikationsinsatser i olika kanaler. En ny webbsida har byggts upp www.nacka.se/drogforebyggande. Där finns det kunskap riktat till föräldrar, information om kommunens arbete och förebyggande aktörer, strategin Ett drogfritt Nacka för unga och Stockholmsenkäten på en lättöverskådlig yta. Under året har även mindre kommunikationsinsatser gjorts digitalt i kommunens sociala kanaler inför Valborg. Vid skolavslutning och även i anslutning till att nya tobakslagen med rökfria miljöer firade ett år har kommunen valt att dela material från IQ-initiativet (dotterbolaget till Systembolaget) respektive Folkhälsomyndigheten. Även ett antal lokala tidningsartiklar har satt fokus på vikten av ett förebyggande arbetet i kommunen.

Sammanfattningsvis har socialnämnden arbetat aktivt med ANDT-frågor under 2020. Samverkan med polisen och även med andra aktörer inom SSPF har blivit bättre och har bidragit till att uppnå resultat enligt strategins mål. Socialnämndens målinriktade arbete med att analysera Stockholmsenkätens resultat har bidragit till en dialog och åtgärdsförslag över nämndgränser. Utifrån Stockholmsenkätens resultat har socialnämnden identifierat att ett intensivare ANDT-förebyggande arbete behöver bedrivas i årskurs 9 och tidigt i gymnasieåldern för att främja ett drogfritt Nacka för unga. Fortsatt samverkan med andra aktörer och enheter behövs för att kunna uppnå nolltolerans mot narkotika, dopning och alkohol.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet har inga direkta ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Socialnämndens ANDT-förebyggande arbete har en viktig uppgift att bidra till strategin och nolltoleransen mot narkotika, dopning och alkohol vad gäller barn och unga. Ett genomtänkt förebyggande arbete inom socialnämnden minskar risken för missbruk i familjer och därmed bidrar till ett minskat lidande för barn och unga i Nacka kommun.

Handlingar i ärendet

Bilaga 1: Matris med beskrivning av ett urval av aktiviteter/insatser kopplade till strategin Ett drogfritt Nacka för unga där socialnämnden finansierat eller funnits representerade

Helena Lindenius
Enhetschef
Omsorgsenheten

Eini Ruottinen
Gruppchef kvalitet och stöd
Omsorgsenheten